
ALGEBRA I TEORIA LICZB

Autor:
HAI AN MAI

W tej książce przedstawię Wam najważniejsze i mniej ważne twierdzenia, lematy, własności, tożsamości, które są związane z Algebrą, a także z Teorią Liczb.

1 Podstawowe własności

Twierdzenie 1.1. *NWD (+ trochę NWW)*

- (a, b) - $NWD(a, b)$, $[a, b]$ - $NWW(a, b)$
- $(a, b)[a, b] = ab$
- $((a, b), c) = (a, b, c) = (a, (b, c))$, $[[a, b], c] = [a, b, c] = [a, [b, c]]$
- *Algorytm Euklidesa*: $(a, b) = (|a - b|, b) = (a, |a - b|)$
- *Wniosek 1*: $\forall a, b \in \mathbb{Z} \exists x, y \in \mathbb{Z} ax + by = (a, b)$
- *Wniosek 2*: $a, m, n \in \mathbb{Z}, a > 1 \ (a^m - 1, a^n - 1) = a^{(m, n)} - 1$

Definicja 1.2. *Wykładniki p-adyczne.*

Jeżeli $p \in \mathbb{P}$ i $a \neq 0$ - całkowite to symbol $v_p(a)$ oznacza największą liczbę całkowitą k , dla której $p^k | a$. Nazywamy tą liczbą **wykładnikiem p-adycznym** a .

Definicję możemy rozszerzyć na liczby wymierne:

$$v_p\left(\frac{a}{b}\right) = v_p(a) - v_p(b)$$

Kilka własności:

- $v_p(ab) = v_p(a) + v_p(b)$
- $a|b \Leftrightarrow v_p(a) \leq v_p(b)$
- $v_p((a, b)) = \min\{v_p(a), v_p(b)\}$, $v_p([a, b]) = \max\{v_p(a), v_p(b)\}$
- $v_p(a + b) \geq \min\{v_p(a), v_p(b)\}$ (przy czym, gdy $v_p(a) \neq v_p(b)$ to zachodzi równość)

Twierdzenie 1.3. *Twierdzenie Legendre'a.*

$$v_p(n!) = \sum_{i=1}^k \left\lfloor \frac{n}{p^i} \right\rfloor$$

gdzie k to taka liczba całkowita, że $p^k \leq n < p^{k+1}$.

W dodatku można ten wykładnik przedstawić jako:

$$v_p(n!) = \frac{1}{p-1}(n - s_p(n))$$

gdzie $s_p(n)$ oznacza sumę cyfr n w systemie p .

Twierdzenie 1.4. *LTE - Lemat o Zwiększaniu Wykładniku.* Niech $x, y \in \mathbb{Z}, k \in \mathbb{N}$ i $p \in \mathbb{P}$. Wówczas, jeżeli spełnione są warunki $v_p(xy) = 0$ i $v_p(x - y) \geq \frac{3}{p}$

$$v_p(x^k - y^k) = v_p(x - y) + v_p(k)$$

Wniosek 1.4.1. *LTE*

Są kilka różnych wersji tego twierdzenia, podam kilka: (tu $p \in \mathbb{P}, x, y \in \mathbb{Z}, k \in \mathbb{N}, v_p(xy) = 0$)

- $p > 2, v_p(x - y) \geq 1, v_p(x^k - y^k) = v_p(x - y) + v_p(k)$
- $p > 2, v_p(x + y) \geq 1, 2 \nmid k, v_p(x^k + y^k) = v_p(x + y) + v_p(k)$
- $p = 2, v_p(x - y) \geq 1, 2|k, v_p(x^k - y^k) = v_p(x - y) + v_p(x + y) + v_p(k) - 1$
- $p = 2, v_p(x - y) \geq 2, v_p(x^k - y^k) = v_p(x - y) + v_p(k)$ (Gdy $2 \nmid k$ to można dać plusa)
- $p > 2, v_p(x - 1) = \alpha$, dla dowolnego $\beta \geq 0, p^{\alpha+\beta} | x^k - 1 \Leftrightarrow p^\beta | k$
- $p = 2, v_2(x^2 - 1) = \alpha$, dla dowolnego $\beta \geq 0, 2^{\alpha+\beta} | x^k - 1 \Leftrightarrow 2^{\beta+1} | k$

Dodałem ostatnie dwa fakty, bo pojawiły się kiedyś na IMO, a dowody wychodzą prosto z LTE.

2 Kongruencje

Twierdzenie 2.1. Twierdzenie Eulera Jeżeli $(a, m) = 1$, to $a^{\varphi(m)} \equiv 1 \pmod{m}$, gdzie $\varphi(m)$ - to funkcja Eulera/tocjent (Więcej o tej funkcji później)

Twierdzenie 2.2. Wniosek: Twierdzenie Fermata Jeżeli $p \in \mathbb{P}$ i $a \perp p$ to $a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p} \Leftrightarrow$ (można bez $a \perp p$) $a^p \equiv a \pmod{p}$.

Twierdzenie 2.3. Twierdzenie Wilsona Dla każdej $p \in \mathbb{P}$ zachodzi $(p-1)! \equiv -1 \pmod{p}$.
Bonus: Dla $n \in \mathbb{Z}_{\geq 6}$ $(n-1)! \equiv 0 \pmod{n}$

Twierdzenie 2.4. Uogólnienie Twierdzenia Wilsona

Dany jest liczba $m \in \mathbb{Z}_+$. Niech $P(m)$ oznacza iloczyn wszystkich liczb mniejszych m i względnie pierwszych z m , to:

$$P(m) \equiv_m \begin{cases} -1 & \text{gdy } m = 2, 4, p^t, 2p^t \\ 1 & \text{w przeciwnym przypadku} \end{cases}$$

Twierdzenie 2.5. Chińskie twierdzenie o resztach Jeżeli $m_1, m_2, \dots, m_r \geq 2$ są parami względnie pierwszymi liczbami naturalnymi, $a_1, a_2, \dots, a_r$ są dowolnymi liczbami całkowitymi i spełniają układ kongruencji:

$$\begin{cases} x \equiv a_1 \pmod{m_1} \\ x \equiv a_2 \pmod{m_2} \\ \vdots \\ x \equiv a_r \pmod{m_r} \end{cases}$$

To istnieje dokładnie jedno rozwiązanie x , gdzie $0 \leq x < M = m_1 \cdot \dots \cdot m_r$.

Definicja 2.6. Rzędy.

Rzędem a modulo n dla liczb $a \perp n \in \mathbb{Z}_+$, nazywamy najmniejszą liczbę całkowitą dodatnią k taką, że $a^k \equiv 1 \pmod{n}$, oznaczamy $k = \text{ord}_n(a)$. Ważne własności:

- $a^x \equiv 1 \pmod{n} \iff \text{ord}_n(a) | x$, w szczególności $\text{ord}_n(a) | \varphi(n)$
- Jeśli $t = \text{ord}_n(a)$ to liczby $1, a, a^2, \dots, a^{t-1}$ dają parami różne reszty modulo n .

Wniosek 2.6.1. Rzędy

Tu są kilka wniosków, które warto znać o rzędach.

- Jeżeli $(\text{ord}_n(a), \text{ord}_n(b)) = 1$, to $\text{ord}_n(ab) = \text{ord}_n(a) \cdot \text{ord}_n(b)$
- $\text{ord}_n(a^k) = \text{ord}_n(a) / (k, \text{ord}_n(a))$
- $\text{ord}_n(a) = \text{ord}_n(a^{-1})$ (Tu a^{-1} oznacza odwrotność a modulo n)
- $n | \varphi(a^n - 1)$

Definicja 2.7. Pierwiastki pierwotne (Generator).

Liczba całkowita g nazywamy **pierwiastkiem pierwotnym modulo m** , gdy $(g, m) = 1$ i $\text{ord}_m(g) = \varphi(m)$.

Twierdzenie 2.8. Pierwiastek pierwotny modulo m istnieje wtedy i tylko wtedy, gdy $m = p^t$, $m = 2p^t$, $m = 2$ lub $m = 4$, gdzie $p \in \mathbb{P}$ - nieparzyste i t - dowolna liczba naturalna.

Lemat 2.9. Wnioski

Proste i nieproste wnioski o pierwiastkach pierwotnych.

- Jeśli istnieje pierwiastek modulo m , to ich jest $\varphi(\varphi(m))$ (różnych $\pmod{m}$)
- Iloczyn wszystkich (różnych $\pmod{p}$) pierwiastków pierwotnych modulo p przystaje do $(-1)^{\varphi(p-1)}$ modulo p
- Jeżeli $p = 4k + 1 \in \mathbb{P}$, dla pewnego $k \in \mathbb{Z}_+$, to g jest generatorem $\Leftrightarrow -g$ jest generatorem.
- Jeżeli $p = 4k + 3 \in \mathbb{P}$, dla pewnego $k \in \mathbb{Z}_+$, to g jest generatorem $\Leftrightarrow \text{ord}_p(-g) = (p-1)/2$

Twierdzenie 2.10. Liczba Carmichaela

Liczba złożona $m \in \mathbb{N}$ spełnia kongruencje $a^{m-1} \equiv 1 \pmod{m}$, dla każdego $m \nmid a \in \mathbb{Z}$ (jest to tzn. liczba Carmichaela), wtedy i tylko wtedy gdy spełnia te dwa warunki:

- m jest liczbą bezkwadratową (czyli $v_p(m) \leq 1$ dla każdego $p \in \mathbb{P}$)
- $p|m \Rightarrow p-1|m-1$

Łatwo wywnioskować, że liczba Carmichaela ma co najmniej trzy różne dzielniki pierwsze. Także udowodniono, że istnieje nieskończenie wiele liczb Carmichaela.

Definicja 2.11. Reszty kwadratowe.

Liczba a jest **resztą kwadratową** modulo p , jeżeli kongruencja $x^2 \equiv a \pmod{p}$ ma rozwiązanie w liczbach całkowitych.

Definicja 2.12. Symbol Legendre'a. Niech p będzie nieparzystą liczbą pierwszą. Dla $a \in \mathbb{Z}$:

$$\left(\frac{a}{p}\right) = \begin{cases} 0 & p|a \\ +1 & \text{jeśli } a \text{ jest resztą kwadratową modulo } p \\ -1 & \text{w przeciwnym przypadku} \end{cases}$$

Twierdzenie 2.13. Kryterium Gaussa

Jeżeli p jest nieparzystą liczbą pierwszą, to dla dowolnego $a \in \mathbb{Z}$ zachodzi:

$$\left(\frac{a}{p}\right) \equiv a^{\frac{p-1}{2}} \pmod{p}$$

Twierdzenie 2.14. Prawo wzajemności reszt kwadratowych

Jeżeli p, q są nieparzystymi liczbami pierwszymi, to zachodzi:

$$\left(\frac{p}{q}\right)\left(\frac{q}{p}\right) = (-1)^{\frac{p-1}{2}\frac{q-1}{2}}$$

Twierdzenie 2.15. Dwa uzupełnienia praw wzajemności reszt kwadratowych

$$\left(\frac{-1}{p}\right) = \begin{cases} +1 & p \equiv 1 \pmod{4} \\ -1 & p \equiv 3 \pmod{4} \end{cases}$$

$$\left(\frac{2}{p}\right) = \begin{cases} +1 & p \equiv \pm 1 \pmod{8} \\ -1 & p \equiv \pm 3 \pmod{8} \end{cases}$$

3 Wielomiany

Definicja 3.1. Wielomian stopnia n o współczynnikach $a_0, a_1, \dots, a_n \in \mathbb{A}$ i $a_n \neq 0$ ($\mathbb{A}$ to dowolny pierścień) nazywamy funkcję $f: \mathbb{A} \rightarrow \mathbb{A}$

$$f(x) = a_n x^n + a_{n-1} x^{n-1} + \dots + a_1 x + a_0 = \sum_{k=0}^n a_k x^k$$

a_n nazywamy **współczynnikiem wiodącym** i a_0 **współczynnikiem wolnym**.

Gdy $a_n = 1$ to nazywamy ten **wielomian unormowany**.

$\mathbb{A}[x]$ oznaczamy ciałem wielomianów o współczynnikach w $\mathbb{A}$

Stopień wielomianu oznaczamy $\deg f$, a **pierwiastkiem** wielomianu nazywamy taką liczbą λ , że $f(\lambda) = 0$.

Twierdzenie 3.2. Bézout

Dany jest wielomian $f(x) \in \mathbb{A}[x]$ stopnia n i $a \in \mathbb{R}$, to istnieje taki wielomian $g(x) \in \mathbb{A}[x]$, że zachodzi równość:

$$f(x) = (x - a)g(x) + f(a)$$

Także wiemy, że $\deg g(x) = n - 1$ i $f(x)$, $g(x)$ mają ten sam współczynnik wiodący.

Wniosek 3.2.1. Bézout

Kilka prostych wniosków z twierdzenia powyżej:

- Gdy a jest pierwiastkiem wielomianu $f(x)$ to mamy: $f(x) = (x - a)g(x)$
- Gdy $f(x) \in \mathbb{Z}[x]$, to dla różnych $a, b \in \mathbb{Z}$: $a - b \mid f(a) - f(b)$
- $f(x) = (x - \alpha_1)(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_s)h(x)$, gdzie α_k dla $k = 1, 2, \dots, s$ to pierwiastki wielomianu $f(x)$, $\deg h(x) = \deg f(x) - s$ i $f(x), h(x)$ mają ten sam współczynnik wiodący.

Definicja 3.3. Wielomiany nierozkładalne

Wielomian $f(x) \in \mathbb{A}[x]$ jest **nierozkładalny** nad $\mathbb{A}$, gdy ma stopień co najmniej jeden i jeżeli $f(x) = a(x)b(x)$, $a(x)$ i $b(x) \in \mathbb{A}[x]$ to $\deg a = 0$ lub $\deg b = 0$.

Twierdzenie 3.4. Kryterium Eisensteina

Dany jest wielomian $f(x) \in \mathbb{Z}[x]$, że $f(x) = \sum_{k=0}^n a_k x^k$ i $a_n \neq 0$ i istnieje liczba pierwsza p , że:

$$p \nmid a_n \quad p \mid a_k \quad \text{dla } k = 0, 1, \dots, n-1 \quad \text{ i } \quad p^2 \nmid a_0$$

To wielomian $f(x)$ jest nierozkładalny.

Twierdzenie 3.5. Zasadnicze twierdzenie algebry

Każda niezerowy wielomian $f(x) \in \mathbb{C}[x]$ ma pierwiastek zespolony. Co więcej, wielomian można przedstawić jako: $(\deg f(x) = n, a_n - \text{współczynnik wiodący})$

$$f(x) = a_n(x - x_1)(x - x_2) \dots (x - x_n)$$

gdzie $x_1, x_2, \dots, x_n$ są to pierwiastki wielomianu $f(x)$.

Można z tego wywnioskować, że każdy wielomian $g(x) \in \mathbb{A}[x]$ stopnia n ma co najwyżej n pierwiastków w $\mathbb{A}$.

Twierdzenie 3.6. Dany jest wielomian $f(x) \in \mathbb{Z}[x]$. Jeśli ma pierwiastek wymierny $\frac{k}{m}$, gdzie $k \perp m$, to $k \mid a_0$ i $m \mid a_n$.

Ważny wniosek jest taki, że każdy unormowany wielomian ma pierwiastki całkowite lub niewymierne.

Twierdzenie 3.7. Wzory Viete'a

Jeśli $x_1, x_2, \dots, x_n$ są pierwiastkami wielomianu $f(x) = \sum_{k=0}^n a_k x^k$, to zachodzą wzory:

$$\begin{cases} x_1 + x_2 + \dots + x_n = -a_{n-1}/a_n \\ \sum_{i>j} x_i x_j = a_{n-2}/a_n \\ \sum_{i>j>k} x_i x_j x_k = -a_{n-3}/a_n \\ \vdots \\ x_1 x_2 \dots x_n = (-1)^n \cdot a_0/a_n \end{cases}$$

Definicja 3.8. Wielomian cyklotomiczny

Dany jest $n \in \mathbb{N}$ to wielomian cyklotomiczny definiujemy tak:

$$\Phi_n(x) = \prod_{k \perp n} (x - \omega^k)$$

Gdzie $\omega = \omega_n$ to jest pierwiastek wielomianu $x^n - 1$ i ma postać:

$$\cos \frac{2\pi}{n} + i \sin \frac{2\pi}{n}$$

(i jednostka urojona ma własność $i^2 = -1$)

Wniosek 3.8.1. Własności wielomianów cyklotomicznych

- $\deg \Phi_n = \varphi(n)$, $\Phi_n(x) \in \mathbb{Z}$
- $\Phi_n(x)$ jest nierozkładalny nad ciałem liczb wymiernych.
- $x^n - 1 = \prod_{d \mid n} \Phi_d(x)$

Twierdzenie 3.9. Lemat Hensela

Dany jest wielomian $f(x) \in \mathbb{Z}[x]$ i $p \in \mathbb{P}$. Załóżmy, że istnieje taka liczba całkowita a , że $f(a) \equiv 0 \pmod{p^n}$ i $f'(a) \not\equiv 0 \pmod{p}$. Wówczas istnieje dokładnie jedno takie $b \in \mathbb{Z}$, że:

$$f(b) \equiv 0 \pmod{p^{n+1}} \quad \text{ i } \quad b \equiv a \pmod{p^n}$$

4 Funkcje arytmetyczne

Definicja 4.1. Funkcję arytmetyczną nazywamy dowolną funkcję $f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{C}$.

Definicja 4.2. Funkcję arytmetyczną nazywamy multiplikatywną, gdy dla wszystkich liczb względnie pierwszych $m, n \in \mathbb{N}$ zachodzi: $f(mn) = f(m)f(n)$.

Twierdzenie 4.3. Suma k -tych potęg dzielników oznaczamy:

$$\sigma_k(n) = \sum_{d|n} d^k$$

W szczególności mamy: $\sigma_0 = \tau$ - liczba dzielników, $\sigma_1 = \sigma$ - suma dzielników. Ta funkcja jest multiplikatywna

Gdy $n = p_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_s^{\alpha_s}$, wtedy:

$$\tau(n) = (\alpha_1 + 1)(\alpha_2 + 1) \dots (\alpha_s + 1), \sigma(n) = \frac{p_1^{\alpha_1+1} - 1}{p_1 - 1} \cdot \frac{p_2^{\alpha_2+1} - 1}{p_2 - 1} \cdot \dots \cdot \frac{p_s^{\alpha_s+1} - 1}{p_s - 1}$$

Trochę własności:

$$\sum_{i=1}^n \tau(i) = \sum_{i=0}^n \left\lfloor \frac{n}{i} \right\rfloor, \sum_{i=1}^n \sigma(i) = \sum_{i=1}^n i \left\lfloor \frac{n}{i} \right\rfloor$$

Uogólniając dla σ_k :

$$\sum_{i=1}^n \sigma_k(i) = \sum_{i=1}^n i^k \left\lfloor \frac{n}{i} \right\rfloor$$

Twierdzenie 4.4. Funkcja Eulera φ (tocjent):

$\varphi(n)$ to ilość liczb naturalnych mniejszych (równych) od n i względnie pierwszych z n . Jest to funkcja multiplikatywna. Spełnia:

$$\varphi(p^k) = p^k - p^{k-1} = p^k \left(1 - \frac{1}{p}\right)$$

Więc jasne jest, że działa ten wzór, dla $n = n = p_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_s^{\alpha_s}$

$$\varphi(n) = n \left(1 - \frac{1}{p_1}\right) \left(1 - \frac{1}{p_2}\right) \dots \left(1 - \frac{1}{p_s}\right)$$

Kilka własności:

$$n = \sum_{d|n} \varphi(d), \sum_{i=1}^n \varphi(i) \left\lfloor \frac{n}{i} \right\rfloor = \frac{n(n-1)}{2}$$

Definicja 4.5. Zdefiniujemy kilka funkcji arytmetycznych, przydatnych później.

- $\omega(n)$ jest to liczba dzielników pierwszych n .
- Funkcja Möbiusa μ , którą definiujemy tak:

$$\mu(n) = \begin{cases} (-1)^{\omega(n)}, & \text{gdy } n \text{ jest bezkwadratowe} \\ 0, & \text{w przeciwnym przypadku} \end{cases}$$

- Funkcja jednostkowa $e(n)$:

$$e(n) = \begin{cases} 1, & \text{gdy } n = 1 \\ 0, & \text{gdy } n > 1 \end{cases}$$

- Identyczność: $\text{id}(n) = n$
- Funkcja stale równa **1**: $\mathbf{1}(n) = 1$

Każda funkcja powyżej jest multiplikatywna, ostatnie 3 funkcje są całkowicie multiplikatywne (nie potrzeba warunku $a \perp b$). Poniżej mamy przydatną własność:

$$\sum_{d|n} \mu(d) = e(n)$$

Definicja 4.6. *Splot Dirichleta*

Niech dane są dwie funkcje arytmetyczne f i g . Splotem Dirichleta tych funkcji nazywamy $f * g$ i jest równa:

$$(f * g)(n) = \sum_{d|n} f(d)g\left(\frac{n}{d}\right)$$

Twierdzenie 4.7. *Klika własności splotu*

- Splot jest przemienny i łączny.
- Ma element neutralny e .
- Jeśli $f(1) \neq 0$ to f jest odwracalny (splotowo): istnieje g takie, że $f * g = e$
- Splot dwóch funkcji multiplikatywnych jest funkcją multiplikatywną.

Kilka splotów znanych funkcji:

- $\mu * 1 = e$
- $1 * 1 = \tau$
- $\varphi * 1 = id$
- $\mu * id = \varphi$
- $id * 1 = \sigma$

Twierdzenie 4.8. *Twierdzenie inwersyjne Möbiusa*

Jeżeli dane są dwie funkcje arytmetyczne f i g oraz:

$$g(n) = \sum_{d|n} f(d)$$

Wtedy jest to równoważne z:

$$f(n) = \sum_{d|n} \mu(d)g\left(\frac{n}{d}\right)$$

5 Ciągi rekurencyjne

Definicja 5.1. *Wielomian charakterystyczny ciągu*

Jeżeli ciąg a_n spełnia rekurencję $a_n = Pa_{n-1} + Qa_{n-2}$ to wielomian charakterystyczny nazywamy $W(x) = x^2 - Px - Q$. (Będziemy bardziej rozważać ich pierwiastki, można analogicznie definiować dla większego stopnia rekurencji).

Twierdzenie 5.2. *Metoda Eulera*

Dany jest ciąg a_n , jeżeli α i β są pierwiastkami wielomianu charakterystycznego tego ciągu, to:

- Jeżeli $\alpha \neq \beta$ to istnieją takie stałe A, B , że:

$$a_n = A \cdot \alpha^n + B \cdot \beta^n$$

- Jeżeli $\alpha = \beta$ to istnieją takie stałe C i D , że:

$$a_n = C \cdot \alpha^n + D \cdot n\alpha^{n-1}$$

Stałe te są jednoznacznie wyznaczone przez pierwsze dwa wyrazy ciągu.

Definicja 5.3. *Funkcja tworząca*

Funkcję tworzącą ciągu a_n definiujemy tak:

$$\sum_{k=0}^{\infty} a_k x^k = a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + \dots$$

6 Ciekawe tożsamości algebraiczne

Jeżeli $x + y + z = 0$, to:

- $2(x^4 + y^4 + z^4) = (x^2 + y^2 + z^2)^2$
- $\frac{x^5 + y^5 + z^5}{5} = \frac{x^2 + y^2 + z^2}{2} \cdot \frac{x^3 + y^3 + z^3}{3}$
- $\frac{x^7 + y^7 + z^7}{7} = \frac{x^2 + y^2 + z^2}{2} \cdot \frac{x^5 + y^5 + z^5}{5}$
- $4x^4 + y^4 = (2x^2 + 2xy + y^2)(2x^2 - 2xy + y^2)$ **Tożsamość Sophie Germain**

- $x^3 + y^3 + z^3 - 3xyz = (x + y + z)(x^2 + y^2 + z^2 - xy - yz - zx)$
- $(x + y + z)^3 - x^3 - y^3 - z^3 = (x + y)(y + z)(z + x)$
- $x^3 + y^3 + z^3 + (x + y)^3 + (y + z)^3 + (z + x)^3 = (x + y + z)(x^2 + y^2 + z^2)$

- $(ab + bc + ca)(a + b + c) = (a + b)(b + c)(c + a) + abc$
- $(a + b + c)(a + b - c)(a - b + c)(-a + b + c) = 2(a^2b^2 + b^2c^2 + c^2a^2) - (a^4 + b^4 + c^4)$
- $(a + b + c)^3 - (a + b - c)^3 - (a - b + c)^3 - (-a + b + c)^3 = 24abc$

- $(x + y)(y + z)(z + x) = x^2(y + z) + y^2(z + x) + z^2(x + y) + 2xyz$
- $(x - y)(y - z)(z - x) = -xy(x - y) - yz(y - z) - zx(z - x)$
- $3(x - y)(y - z)(z - x) = (x - y)^3 + (y - z)^3 + (z - x)^3$

- $\frac{b - c}{(a - b)(a - c)} + \frac{c - a}{(b - c)(b - a)} + \frac{a - b}{(c - a)(c - b)} = \frac{2}{a - b} + \frac{2}{b - c} + \frac{2}{c - a}$ a, b, c - różne
- $\frac{(b + c)^2}{(a - b)(a - c)} + \frac{(c + a)^2}{(b - c)(b - a)} + \frac{(a + b)^2}{(c - a)(c - b)} = 1$ a, b, c - różne
- $\frac{bc}{(a - b)(a - c)} + \frac{ca}{(b - c)(b - a)} + \frac{ab}{(c - a)(c - b)} = 1$ a, b, c - różne
- $\frac{(a + b)(a + c)}{(a - b)(a - c)} + \frac{(b + c)(b + a)}{(b - c)(b - a)} + \frac{(c + a)(c + b)}{(c - a)(c - b)} = 1$ a, b, c - różne
- $\frac{(1 - ab)(1 - ac)}{(a - b)(a - c)} + \frac{(1 - bc)(1 - ba)}{(b - c)(b - a)} + \frac{(1 - ca)(1 - cb)}{(c - a)(c - b)} = 1$ a, b, c - różne

- $\frac{(a + b)}{(a - b)} + \frac{(b + c)}{(b - c)} + \frac{(c + a)}{(c - a)} = \frac{a(b - c)^2 + b(c - a)^2 + c(a - b)^2}{(a - b)(b - c)(c - a)}$ a, b, c - różne
- $\frac{(a - b)}{(a + b)} + \frac{(b - c)}{(b + c)} + \frac{(c - a)}{(c + a)} = \frac{(a - b)(b - c)(c - a)}{(a + b)(b + c)(c + a)}$
- $(x^2 - yz)(y + z) + (y^2 - zx)(z + x) + (z^2 - xy)(x + y) = 0$
- $x^2 + y^2 + z^2 + 3(xy + yz + zx) = (x + y)(y + z) + (y + z)(z + x) + (z + x)(x + y)$